

Tyresö kommun
Socialförvaltningen
Åsa Linge
Utredare

TJÄNSTESKRIVELSE

2014-10-13

1 (6)

Diarienummer
2014/SN 0186 12

Socialnämnden

Avgiftsreglering av egenavgiften för familjerådgivning

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta:

1. Indexering mot årlig förändring av prisbasbeloppet införs från och med år 2015 gällande egenavgiften för familjerådgivning.
2. Vid indexreglering av egenavgiften för familjerådgivning ska avgiften avrundas till närmaste tiotal kronor.
3. Beslut om årlig indexreglering av egenavgiften för familjerådgivning delegeras till socialnämnden som kan vidaredelegera till förvaltningschef.
4. Under förutsättning av kommunfullmäktiges beslut lämnar socialnämnden vidaredelegation till förvaltningschef gällande beslut om årlig indexreglering av egenavgiften för familjerådgivning.

Socialförvaltningen

Åsa Danielsson
Förvaltningschef

Ansa Haapala
tf Stabschef

Sammanfattning

Socialförvaltningen har haft i uppdrag att under 2014 utreda om det är lämpligt att införa indexering av egenavgiften för familjerådgivning. För att tydliggöra för medborgarna vilken avgiftsnivå som kan förväntas i ett längre perspektiv och för att undvika framtida behov av större justeringar av avgiften föreslås att egenavgiften för familjerådgivning indexeras mot den årliga förändringen av prisbasbeloppet. Vidare föreslås att avgiften vid indexreglering avrundas till närmaste tiotal kronor samt att beslut om årlig indexreglering delegeras till socialnämnden som kan vidaredelegera till förvaltningschef.

Beskrivning av ärendet

Av socialnämndens remissvar avseende planeringsförutsättningar inför kommunplan 2015-2018¹ framgår att socialförvaltningen under 2014 ska utreda om det är lämpligt att egenavgiften för familjerådgivning ska indexregleras eller om avgiftsreglering bör ske på annat sätt.

Familjerådgivning i Tyresö

Enligt 5 kap 3 § socialtjänstlag (2001:453), SoL, ska kommunerna sörja för att familjerådgivning kan erbjudas dem som begär det. Med familjerådgivning avses i samma lag en verksamhet som erbjuder samtal med syfte att bearbeta samlevnadskonflikter i parförhållanden och familjer. Kontakten är frivillig och söks av den enskilde på eget initiativ. För familjerådgivning råder sträng sekretess och besökaren har möjlighet att vara helt anonym. I verksamheten förs inga register eller journaler.

Familjerådgivningen är antingen en kommunalt bedriven verksamhet och/eller en privat verksamhet som bedrivs enligt överenskommelse med en kommun och för vilken kommunen åtagit sig ett kvalitets- och kostnadsansvar. Tyresö kommun har sedan april 2009 haft ett kundvalssystem enligt lag (2009:1091) om offentlig upphandling, LOU, för familjerådgivning. Dessförinnan bedrevs familjerådgivningen på entreprenad av privat utförare. Socialnämnden fattade den 6 december 2012, § 1124, beslut om att bibehålla kundvalssystem enligt LOU för familjerådgivningen.

¹ Socialnämnden den 26 mars 2014, § 1032.

I det nuvarande kundvalssystemet ingår fyra utförare. Totalt genomfördes 515 samtal under 2013, fördelat på 205 ärenden. Ett rådgivningssamtal omfattar 90 minuters samtalstid och 30 minuters administration relaterad till samtalet. Det vanligaste² är att en behandling omfattar 2-4 rådgivningssamtal.

Tabell 1. *Antal personer som besökt familjerådgivning, per 1000 i befolkningen 18-69 år*³

	2009	2010	2011	2012	2013
Tyresö	20	13	11	15	14
Stockholms län	13	12	11	12	13
Riket	10	9	9	9	9

Utförarnas ersättning består dels av en egenavgift som tas ut direkt av kunden och dels av en ersättning per samtal som faktureras kommunen. Såväl egenavgiften som ersättningen fastställs av kommunen.

Egenavgiften för familjerådgivning

Enligt 8 kap 2 § SoL får kommunen ta ut skälig avgift för familjerådgivning. Avgiften får dock inte överstiga kommunens självkostnader. Av proposition 1993/94:4 framgår att avgiften inte heller får läggas så högt att den avhåller enskilda att använda sig av möjligheten till rådgivning.

Kommunfullmäktige fattade den 34 mars 2011, § 30, beslut om att höja egenavgiften för familjerådgivning i två steg, från 175 till 250 kronor per besök från och med den 1 juni 2011 och därefter till 300 kronor per besök från och med den 1 januari 2012. Avgiften hade dessförinnan varit oförändrad sedan januari 2004. Utifrån uppgifterna i tabell 1 ovan bedöms höjningen av egenavgiften 2011 och 2012 i stort inte ha påverkat besöksfrekvensen för familjerådgivningen.

I samband med utredning om kundvalssystem enligt LOV eller LOU inom familjerådgivning, socialnämnden den 19 december 2012 § 1124, gjordes bedömningen att avgiftsnivån då skulle bibehållas för att inte riskera att familjer eller par avstår från familjerådgivning till följd av en högre avgift.

² 64 % av antalet avslutade ärenden under 2013.

³ Socialstyrelsens årliga sammanställning "Kommunal familjerådgivning år 2009/2010/2011/2012/2013".

Bland kommunerna i Stockholms län varierar egenavgiften mellan 120 och 520 kronor per besök.⁴ Genomsnittet i länet ligger för närvarande på 270 kronor och genomsnittet för Södertörnskommunerna ligger på 226 kronor. I jämförelse med närliggande kommuner ligger egenavgiften i Tyresö således över genomsnittet. De flesta kommunerna tillämpar inte indexering av avgiften för familjerådgivning.

Indexreglering

En vara eller tjänst kan prisjusteras genom index. Syftet är att priset då förändras lika mycket som indexet förändras mellan två tidpunkter räknat i procent. *Exempel:* Om indextalet för januari år 1 är 200 och indextalet för januari år 2 är 250 blir den procentuella förändringen $100 \cdot (250 - 200) / 200 = 25\%$.⁵

I detta sammanhang är konsumentprisindex (KPI) och prisbasbeloppet (PBB) relevant. KPI visar genomsnittlig utveckling av konsumentpriser för den privata inhemska konsumtionen och används bland annat som inflationsmått.

Användningen av KPI kan ha ett kompensationsändamål, exempelvis vid justering av pensioner och försörjningsstöd, eller syfta till att justera priser i avtal.⁶ KPI används också för bestämning av prisbasbeloppet som varje år fastställs av regeringen. Prisbasbeloppet används bland annat vid beräkning av pensioner och inkomsttak inom socialförsäkringsområdet. Även för avgifter inom socialtjänstens område används prisbasbeloppet i motsvarande syfte. Högsta tillåtna avgifter för hemtjänst, dagverksamhet och bostad med särskild service regleras exempelvis utifrån prisbasbeloppet enligt 8 kap 5 § socialtjänstlag (2001:453) och minimibeloppet regleras utifrån prisbasbeloppet enligt 8 kap 7 § samma lag. Vidare indexeras kommunens avgifter inom omsorgen om äldre och personer med funktionsnedsättning mot prisbasbeloppet.⁷

Mot denna bakgrund kan det vara lämpligt att överväga om även egenavgiften för familjehemsrådgivning ska följa prisbasbeloppets utveckling genom

⁴ Uppgifter hämtade från respektive kommuns webbplats 2014-08-15.

⁵ Statistiska centralbyrån, SCB, 2014-05-02: <http://www.scb.se/sv/Vara-tjanster/Index/Att-rakna-med-index/>

⁶ SCB 2014-05-02: <http://www.scb.se/sv/Vara-tjanster/Index/Konsument-och-nettopriser/Konsumentprisindex-KPI/>

⁷ Kommunfullmäktige 2011-04-14 § 53.

indexering, vilket i praktiken skulle kunna innebära såväl ökning som sänkning av avgiften.

Exempel:

Den procentuella förändringen av prisbasbeloppet (PBB) beräknas enligt följande: $100 * (PBB \text{ år } 2 - PBB \text{ år } 1) / PBB \text{ år } 1 = x \%$

Årlig avgiftsreglering utifrån prisbasbeloppets förändring beräknas enklast enligt följande: $Nuvarande \text{ avgift} * (PBB \text{ år } 2 / PBB \text{ år } 1) = \text{Ny avgift}$

SCB har för 2015 beräknat prisbasbeloppet till 44500 kr, vilket innebär en ökning med 100 kr jämfört med 2014 (0,23 %). Om indexering utifrån förändringen av prisbasbeloppet skulle införas från och med 2015 skulle det innebära en ökning av egenavgiften med 1 kr till 301 kr/samtal, avrundat till närmaste heltal.⁸

Om årlig avgiftsreglering utifrån förändringen i prisbasbeloppet hade införts i samband med höjningen av taxan för familjerådgivning 2011/2012 hade egenavgiften för 2014 varit 310 kr (avrundat till närmaste heltal).⁹ Skillnaden i intäkter hade 2013 uppgått till drygt 5600 kr mer jämfört med intäkterna från den nuvarande avgiften.¹⁰

Förvaltningens bedömning

Kommunen är skyldig att hålla avgiftsnivån för familjerådgivning på sådan nivå att enskilda inte avhåller sig från att söka rådgivning. Familjerådgivningen fyller en viktig förebyggande funktion och det är av stor vikt att samtliga kommuninvånare som har behov av familjerådgivning får tillgång till stödet och inte måste avstå av ekonomiska skäl. Då egenavgiften för familjerådgivningen i Tyresö kommun ligger högre än länsgenomsnittet bedöms det inte vara lämpligt att höja avgiften i nuläget.

⁸ $300 * (44500 / 44400) = 300,67$, dvs. 301 kr

⁹ Förändringen 2011-2012 hade varit $100 * (44000 - 42800) / 42800 = 2,8 \%$, dvs. en ökning med 8 kr till 308 kr. Förändringen 2012-2013 hade varit $100 * (44500 - 44000) / 44000 = 1,1 \%$ dvs. en ökning med 3 kr till 311 kr. Förändringen 2013-2014 hade varit: $100 * (44400 - 44500) / 44500 = -0,22 \%$, dvs. en sänkning med 1 kr, avrundat till närmaste heltal, till 310 kr.

¹⁰ 515 samtal 2013: skillnad i avgift hade varit 11 kr/samtal: $515 * 11 = 5665$ kr.

För att tydliggöra för medborgarna vilken avgiftsnivå som kan förväntas i ett längre perspektiv och för att undvika framtida behov av större justeringar av avgiften kan det dock vara lämpligt att införa indexreglering. I enlighet med indexering av kommunens avgifter inom omsorgen om äldre och personer med funktionsnedsättning föreslås att egenavgiften för familjerådgivning indexeras mot den årliga förändringen av prisbasbeloppet. För att undvika mycket små årliga justeringar och därigenom minska de administrativa resurserna föreslås att avrundning sker till närmaste tiotal kronor vid indexregleringen.

Nämnas bör att de flesta kommuner inte tillämpar indexering av avgiften för familjerådgivning. Avgiftsnivån kan därmed komma att behöva justeras om kommunens nivå i framtiden skulle visa sig avvika i förhållande till andra kommuner.

Då egenavgiften betalas direkt till utföraren behöver aktuell avgiftsnivå beaktas när kommunen årligen fastställer ersättningen till de privata utförarna.

Beslut om avgifter ska enligt 3 kap 9 § kommunallag (1991:900) fattas av kommunfullmäktige. Det finns dock ett visst utrymme för att delegera beslutanderätten gällande kommunala taxor till en kommunal nämnd om beslutanderätten ligger inom ramar som har fastställts av kommunfullmäktige. Enligt kommunstyrelsens delegationsordning¹¹ har förvaltningschef getts delegation gällande tillämpning och tolkning av taxor inom sitt verksamhetsområde. Kommunjuristens bedömning är dock att indexuppräknings inte bör ses som tillämpning av taxan och att särskild delegation för detta därför bör ges. Mot denna bakgrund föreslås därför att beslut om årlig indexreglering av egenavgiften för familjerådgivning delegeras till socialnämnden, som kan vidaredelegera till förvaltningschef.

¹¹ Senast reviderad 2013-04-29 § 77.